

Силабус
Бестселери ХХ – ХХІ століття
2021-2022 навчальний рік

Освітня програма	«Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, друга – німецька)»
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація:	035.041 германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни:	вибіркова
Викладач	Софія ФІЛОНЕНКО
Кафедра	української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/ffsk/structure-ffsk/kaf-zar-lit/composition-kaf-zar-lit/filonen/
Контактний телефон	+380 97 517 19 23
Е-mail викладача:	sofil23@ukr.net
Графік консультацій	понеділок, 11.00-12.00, ауд. 204, корпус БДПУ 56

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
4 / 120 год.	очна (денна)	16 год.	16 год.	88 год.	залік
	заочна (дистанційна)	6 год.	4 год.	110 год.	

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: теорія літератури, популярні жанри, масова культура, бестселери, поетика

Метою викладання навчальної дисципліни «Бестселери ХХ – ХХІ століття» на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти є сформувати в студентів систему знань про феномен бестселера та його розвиток у ХХ-ХХІ століттях у контексті популярної літератури й масової культури.

Предметом навчальної дисципліни є літературне явище бестселера в зарубіжній літературі ХХ – ХХІ століття в контексті масової культури.

Попередньою умовою вивчення навчальної дисципліни «Бестселери ХХ – ХХІ століття» на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти є успішне вивчення вступу до літературознавства, історії зарубіжної літератури, філософії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати:** сутність поняття «бестселер» та його провідні наукові концепції; способи і прийоми промоції успішних книг на книжковому ринку; історію розвитку бестселерів у контексті масової культури ХХ-ХХІ століть.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти:** аналізувати явище бестселера в літературі ХХ-ХХІ століть; визначати чинники успішності й популярності літературних творів у контексті масової культури; самостійно працювати з літературознавчими, культурологічними студіями, електронними джерелами, виконувати дослідницькі завдання, творчі проекти.

Зміст курсу:

Тема 1. Феномен популярності. Поняття про популярність у масовій культурі, її соціологічні, психологічні, культурологічні аспекти. Чинники популярності. Популярність і медіа. Зірки, знаменитості та їх роль у масовій культурі. Масова культура і популярна культура. Популярна література, її специфіка, жанри і формули.

Тема 2. Бестселери як феномен масової культури. Поняття про бестселер, його статистичне (економічне), естетичне і жанрове розуміння. Бестселери і блокбастери, хіти, шлягери. Способи обрахунку бестселерів, їхні категорії. Історія дослідження бестселерів. Рецепти, таємниці, формули бестселерів. Технології створення бестселерів, система бестселеризму. Дискусії про бестселер у зарубіжному та українському літературознавстві.

Тема 3. Ранні бестселери. Проблема визначення бестселерів у літературі 17-19 століть. Найпопулярніші твори: Біблія, «Шлях паломника» Джона Беньяна, «Робінзон Крузо» Деніеля Дефо, «Подорожі Гуллівера» Джоанатана Свіфта, «Памела» Семюеля Річардсона. Формування інституту літературних зірок: Джордж Гордон Байрон, Чарльз Діккенс.

Тема 4. Бестселери початку ХХ століття. Перші списки бестселерів у США. Популярна література перших десятиліть ХХ століття. Твори Джона Голсуорсі, Маргарет Мітчелл, Агати Крісті, Дафни ДюМорьє, Дешілла Хеммета, Сомерсета Моема, Арчібальда Джозефа Кроніна, Еріха Марії Ремарка як бестселери першої половини ХХ століття. Жанри, сюжети.

Тема 5. Бестселери: жанри детективу і нуару. Чинники популярності детективного жанру, його субжанри. Бестселери Грема Гріна, Сью Графтон, Умберто Еко, Джеймса Паттерсона, Дена Брауна, Стіга Ларссона, Патриції Корнуелл, Поли Хокінз, Гілліан Флінн.

Тема 6. Бестселери: жанр трилера і пригодницьких історій. Специфіка жанру трилера. Бестселери Гарольда Роббінса, Сідні Шелдона, Джона Грішема, Майкла Крайтона, Жана-Крістофа Гранже,

Тема 7. Бестселери: шпигунський роман. Зародження та еволюція шпигунського жанру, його специфіка. Бестселери Яна Флемінга, Кена Фоллета, Тома Кленсі, Джона Ле Карре, Фредеріка Форсайта, Роберта Ладлема.

Тема 8. Бестселери: готика і містика. Жанрова специфіка готичних історій, чинники популярності горора. Бестселери Стівена Кінга, Енн Райс, Стефані Майер, Діна Кунца.

Тема 9. Бестселери: історична проза та соціальна драма. Особливості популярної белетристики. Бестселери Жаклін Сюзенн, Гілларі Мантел, Ліан Моріарті, Кетрін Стокетт.

Тема 10. Бестселери: сімейна сага, мелодрама. Специфіка жанрів сімейної саги та мелодрами. Бестселери Еріка Сігала, Маріо П'юзо, Колін Маккалоу.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від студента очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, активна участь у практичних заняттях та виконання самостійної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проектор, екран/інтерактивна дошка.

Система оцінювання та вимоги: оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного контролю. Підсумкова оцінка є сумою балів набраних під час поточного контролю і вираховується за 100-бальною шкалою. Поточний контроль здійснюється під час практичних занять. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активна участь студентів у занятті, здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Таблиця 1. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	1-34	35-49	50-57	58-64	65-77	78-89	90-100
	F	FX	E	D	C	B	A
Практичне заняття 1	2	2,5	3	3,5	4	4,5	5
Практичне заняття 2	2	2,5	3	3,5	4	4,5	5
Практичне заняття 3	2	2,5	3	3,5	4	4,5	5
Практичне заняття 4	2	2,5	3	3,5	4	4,5	5
Практичне заняття 5	2	2,5	3	3,5	4	4,5	5
Практичне заняття 6	2	2,5	3	3,5	4	4,5	5
Практичне заняття 7	2	2,5	3	3,5	4	4,5	5
Практичне заняття 8	2	2,5	3	3,5	4	4,5	5
Самостійна робота 1	3	5	6	6	7	8	10
Самостійна робота 2	3	5	5	6	7	8	10

Самостійна робота 3	3	5	5	6	7	8	10
Самостійна робота 4	3	5	5	6	7	8	10
Самостійна робота 5	2	3	3	3	5	4	5
Самостійна робота 6	2	3	3	3	5	4	5
Самостійна робота 7	1	2	3	3	5	4	5
Самостійна робота 8	1	2	3	3	6	4	5
Разом максимальна кількість набраних балів	34	49	57	64	77	89	100

Таблиця 2. Внутрішня університетська шкала оцінювання

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

Основна

1. Лютий Т., Ярош О. Культура масова і популярна: теорії та практики. Київ: Агентство «Україна», 2007. 124 с.
2. Сторі Дж. Теорія культури та масова культура. Харків: Акта, 2005. 316 с.
3. Saricks Joyce G. The readers' advisory guide to genre fiction / Saricks G. Joyce. USA: Chicago: American Library Association, 2009. 387 p.
4. Strinati Dominic. An Introduction to Theories of Popular Culture / Dominic Strinati. London: Routledge, 2004. 286 p.

Додаткова

1. Белімова Т. Алхімія слова: вимір сучасного українського бестселера. *Слово і час*. 2017. № 11. С. 22–31.
2. Беньямін В. Мистецький твір у добу своєї технічної відтворюваності. *Беньямін В. Вибране*. Львів: Літопис, 2002. С. 3–91.
3. Ван Дайн С. С. Двадцять правил для написання детективних романов. *Как сделать детектив*; [перев. с англ., нем., франц., исп. Послесловие Г. Анджапаридзе]. Москва: Радуга, 1990. С. 38–41.
4. Вольский Н. Н. Дело о «детективе без берегов». «Теоретические» споры о детективе и их практические результаты [Електронний ресурс]. *Вольский Н. Н. Легкое чтение. Работы по теории и истории детективного жанра*. Новосибирск: Издательство НГПУ, 2006. Режим доступу: <http://samlib.ru/d/detektiwklub/delo.shtml>.
5. Вулис А. В мире приключений. Поэтика жанра. Москва: Советский писатель, 1986. 384 с.
6. Гудков Л. Литература и общество: введение в социологию литературы [Електронний ресурс] / Лев Гудков, Борис Дубин, Витторио Страда. Москва: РГГУ, 1998. Режим доступу: <http://www.iek.edu.ru/publish/slcont.htm>.
7. Дачковська М. Чи вартий уваги список бестселерів The New York Times? URL: https://ms.detector.media/print/1411980895/chi_vartiy_uvagi_spisok_bestseleliv_the_new_york_time_s/
8. Домбровська М. Дефініції «масової літератури». *Слово і Час*. 2005. № 11. С. 54–65.
9. Еко У. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів. Львів: Літопис, 2004. 384 с.

10. Жаринов Е. В. Историко-литературные корни массовой беллетристики. Москва: ГИТР, 2004. 271 с.
11. Кавелти Дж. Г. Изучение литературных формул; [пер. с англ. Е. М. Лазаревой, вступ. заметка А. И. Рейтблата]. *Новое литературное обозрение*. 1996. № 22. С. 33–64.
12. Костина А. В. Массовая культура как феномен постиндустриального общества. Издание 4-е. Москва: Издательство ЛКИ, 2008. 352 с.
13. Массовая литература сегодня: учеб. пособие / Н. А. Купина, М. А. Литовская, Н. А. Николина. Москва: Флинта: Наука, 2009. 424 с.
14. Лотман Ю. М. Массовая литература как историко-культурная проблема. *Лотман Ю.М. Избранные статьи*. В 3 тт. Т. 3. Таллинн: Александра, 1993. С. 380–389.
15. Лотман Ю. М. О содержании и структуре понятия «художественная литература». *Лотман Ю. М. О русской литературе*. Санкт-Петербург: Искусство-СПб, 1997. С. 774–788.
16. Менцель Б. Что такое «популярная литература»? Западные концепции «высокого» и «низкого» в советском и постсоветском контексте. *Новое литературное обозрение*. 1999. № 40 (6). С. 391–408.
17. Мзареулов К. Фантастика. Общий курс [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Literat/mzar/03.php.
18. Нариси української популярної культури / [О. Гриценко, М. Стріха, В. Солодовник, Є. Кононенко, О. Різник]; Укр. центр культ. дослідж., Ін-т культ. політики. Київ: УЦКД, 1998. 760 с.
19. Нокс Р. Десять заповедей детективного романа. *Как сделать детектив*; [перев. с англ., нем., франц., исп. Послесловие Г. Анджапаридзе]. Москва: Радуга, 1990. С. 77–79.
20. Таранова А. «Велике нечитоме» і академічний канон: проникнення масової літератури до парадигми літературознавства. *Слово і Час*. 2008. № 11. С. 49–56.
21. Тартаковская И. Н. Феномен бестселлеров и массовая культура. Обзор исследований по социологии чтения. *Социологический журнал*. 1994. № 1. С. 176–181. URL: <https://www.jour.fnisc.ru/upload/journals/1/articles/47/submission/original/47-84-1-SM.pdf>
22. Тодоров Ц. Введение в фантастическую литературу. Москва: Дом интеллектуальной книги, Русское феноменологическое общество, 1997. 144 с.
23. Улюра Г. 34,9 млн відтінків сірого: бестселери десятиліття. Літакцент. 18.01.2020. URL: <http://litakcent.com/2020/01/18/34-9-mln-vidtinkiv-sirogo-bestseleri-desyatilytta/>
24. Філоненко С.О. Детектив, пригоди, фантастика: популярні жанри літератури і масової культури: навчальний посібник. Бердянськ: БДПУ, 2020. 144 с.
25. Філоненко С.О. «Коронація слова»: 20 років популярної літератури. *Коронація слова*: науково-довідкове видання / керівник проекту Струк Н.О. Київ: Світ Успіху, 2019. С.38-43.
26. Філоненко С. О. Соціопатичний Шерлок, галюциногенний собака Баскервілів: адаптації класичного детективного сюжету для телебачення. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія: філологія: зб. наук. ст. / [гол. ред. В. А. Зарва]. Бердянськ: БДПУ, 2019. Вип. 18. С. 65-72. Режим доступа: <https://philology.bdpu.org/wp-content/uploads/2019/06/%D0%92%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA18.pdf>
27. Філоненко С.О. Масова література в школі: заборонений плід чи простір нових можливостей? (частина 1). *Дивослово*. 2020. №10. С.35-42.
28. Філоненко С.О. Масова література в школі: заборонений плід чи простір нових можливостей? (частина 2). *Дивослово*. 2020. №11. С.37-44.
29. Філоненко С.О. «То Be Continued»: сіквели роману Джейн Остін «Гордість та упередження». *Studia methodologica*. 2020. Вип. 50. Тернопіль-Кельце. С. 5-12. <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/18473>
30. Філоненко С. О. «Танець недоумка»: планетарна фантастика, що плавить мозок [рецензія на роман Ілларіона Павлюка «Танець недоумка»]. – 21.11.2019. BBC [Електронний документ]. – Режим доступа: https://www.bbc.com/ukrainian/features-50487490?fbclid=IwAR18f8Tzfv11FBCyVclV7fqZ_7f1BViza4nFXjHDb7Z1M1CTtg2OOg9l1WU
31. Черняк М. А. Массовая литература XX века: [учеб. пособие]. Москва: Флинта: Наука, 2007. 432 с.
32. Що таке український бестселер? / В. Панченко, В. Даниленко, В. Шкляр, О. Яровий, Г. Сивокінь. *Слово і час*. 2003. № 2. С. 41–44.

33. Bloom Clive. *Bestsellers: popular fiction since 1900*. Basingstoke and New York: Palgrave MacMillan, 2002. xiii, 292 p.
34. Cawelti John G. *Adventure, Mystery, and Romance. Formula Stories as Art and Popular Culture*. University of Chicago Press, 1976. 344 p.
35. Cawelti John G. *Mystery, Violence and Popular Culture*. A Ray and Pat Browne Book, Popular Press, 2004. 432 p.
36. Elliott A. *Routledge Handbook of Celebrity Studies (Routledge International Handbooks)*. Routledge, 2018. 348 p.
37. Gelder Ken. *Popular Fiction: The Logics and Practices of a Literary Field*. Abingdon: Routledge, 2004. 192 p.
38. MacCracken Scott. *Pulp: Reading Popular Fiction*. Manchester; New York : Manchester University Press, 1998. vi, 209 p.
39. *Popular Culture: Production and Consumption* [ed. by C. Lee Harrington and Denise D. Bielby]. Wiley-Blackwell, 2000. 368 p.
40. Sutherland John. *Reading the Decades: Fifty Years of the Nation's Bestselling Books*. London: BBC Worldwide, 2002. 192 p.
41. Archer Jodie, Jockers Matthew L. *The bestseller code: anatomy of the blockbuster novel* New York: St. Martin's Press, 2016. 242 p.
42. "The Best Seller List as Marketing Tool and Historical Fiction," *Book History*, Vol. 3 (2000), pp. 286-304.

Інформаційні ресурси

1. Сайт університету: <http://bdpu.org/> та бібліотеки: <http://bdpu.org/library.html> (дата звернення 10.08.2021 р.)
2. Буквоїд. URL: <http://bukvoid.com.ua/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
3. The Bestsellers Database <https://bestsellers.lib.virginia.edu/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
4. Детективный метод. История детектива в кино и литературе. URL: <http://detectivemethod.ru/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
5. Классический детектив: поэтика жанра (Електронна бібліотека статей) URL: <http://detective.gumer.info> (дата звернення 10.08.2021 р.)
6. Книжный ряд. Жанры. *Мир фантастики*. URL: <http://old.mirf.ru/articles.php?id=20> (дата звернення 10.08.2021 р.)
7. ЛітАкцент. URL: <http://litakcent.com/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
8. Читомо. URL: <http://www.chytomo.com/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
9. ComicsResearch.org URL: <http://comicsresearch.org/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
10. DC Comics Database URL: https://dc.fandom.com/wiki/DC_Comics_Database (дата звернення 10.08.2021 р.)
11. Digital Comic Museum URL: <https://digitalcomicmuseum.com/index.php> (дата звернення 10.08.2021 р.)
12. <http://www.sfcenter.ku.edu/index.html> (дата звернення 10.08.2021 р.)
13. International Association of Crime Writers. URL: <http://www.crimewritersna.org/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
14. International Thriller Writers. URL: <http://thrillerwriters.org/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
15. Internet Movie Script Database (IMSDb). URL: <https://www.imsdb.com/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
16. Marvel Comics Database URL: https://marvel.fandom.com/wiki/Marvel_Database (дата звернення 10.08.2021 р.)
17. Metacritic – Movies. URL: <https://www.metacritic.com/movie> (дата звернення 10.08.2021 р.)
18. Mystery Ink. URL: <https://www.mysteryinkonline.com/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
19. Mystery Writers of America. URL: <https://mysterywriters.org/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
20. Science Fiction & Fantasy Magazine. URL: <https://www.nownovel.com/blog/200-best-writing-websites/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
21. Science Fiction Writers of America. URL: <https://www.sfwaweb.org/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
22. Sisters in Crime. URL: <https://www.sistersincrime.org/default.aspx> (дата звернення 10.08.2021 р.)
23. Stop, You're Killing Me! URL: <http://www.stopyourekilllingme.com/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
24. The Encyclopedia of Science Fiction. URL: <http://www.sf-encyclopedia.com/> (дата звернення 10.08.2021 р.)

25. The Horror Writer's Association. URL: <https://www.nownovel.com/blog/200-best-writing-websites/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
26. The Internet Movie Database (IMDB). URL: <https://www.imdb.com/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
27. This is Horror. URL: <http://www.thisishorror.co.uk/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
28. TV Tropes. The All Devouring Pop-Culture Wiki. URL: <https://tvtropes.org/> (дата звернення 10.08.2021 р.)
29. <https://prometheus.org.ua/> Навчальні онлайн-курси (дата звернення 10.08.2021 р.)
30. <https://www.futurelearn.com/subjects/literature-courses> Онлайн-курси з літератури Британської Ради (дата звернення 10.08.2021 р.)